

بررسی تأثیر دوره‌های آموزشی غیررسمی کوتاه‌مدت بر میزان آگاهی کودکان از تنوع زیستی جانوری

آتوسا سلیمانی^۱

کارشناسی ارشد آموزش محیط‌زیست، دانشکده محیط‌زیست، پردیس دانشکده‌های فنی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
Soleimani.a@ut.ac.ir

چکیده

این پژوهش باهدف سنجش اثربخشی آموزش کوتاه‌مدت مباحث تنوع زیستی جانوری، تغییرات سطح آگاهی دانش‌آموزان مقطع سوم ابتدایی را در این زمینه بررسی می‌کند. تحقیق حاضر از نوع شبه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با دو گروه آزمایشی و کنترل می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش دانش‌آموزان دختر مقطع سوم ابتدایی ساکن در منطقه ۲ شهرداری تهران را شامل می‌شود که جهت نمونه‌گیری از روش خوشه‌ای تصادفی استفاده شده است. حجم نمونه شامل ۳۲ نفر می‌باشد که ۱۷ نفر در گروه آزمایشی و ۱۵ نفر در گروه کنترل قرار گرفتند. جهت اجرای این پژوهش میزان آگاهی دانش‌آموزان از مباحث تنوع زیستی جانوری پیش از برگزاری دوره آموزشی در ۸ مبحث سنجیده و در برگه مشاهده مستقیم ثبت شد. مباحث مطرح‌شده با استفاده از روش پرسش و پاسخ و نیز استفاده از تصاویر به‌عنوان ابزار آموزشی طی دو جلسه‌ی ۶۰ دقیقه‌ای آموزش داده شد و ابتدا پس از گذشت یک هفته و سپس یک ماه بعد از مداخله متغیرهای وابسته موردسنجش قرار گرفتند. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، بین آگاهی پیش از مداخله آموزشی و آگاهی یک هفته و یک ماه پس از مداخله، تفاوت معنی‌دار مشاهده شد. نتایج این پژوهش نشان داد که آموزش کوتاه‌مدت مباحث تنوع زیستی به کودکان اثربخش بوده و منجر به ارتقاء سطح آگاهی محیط‌زیستی کودکان گردیده است.

واژگان کلیدی: آموزش محیط‌زیست، تنوع زیستی جانوری، آموزش غیررسمی، دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت، کودکان

۱- مقدمه

بسیاری از تهدیدهای محیط‌زیستی، تخریب منابع و آلوده‌سازی محیط نتیجه فعالیت‌های انسانی هستند (بهره‌بر و همکاران، ۱۳۹۲). عدم آگاهی افراد نسبت به مسائل محیط‌زیستی، دلیل اصلی بخش زیادی از این تخریب‌ها می‌باشد. بنابراین «آموزش» ابزاری مهم و راهگشا در مقابل چالش‌های پیش روی انسان است. در واقع آموزش، در پیشگیری از تخریب و آلودگی محیط‌زیست نقش حیاتی دارد (رمضانی قوام‌آبادی، ۱۳۹۱). آموزش غیررسمی دارای یک سیستم و هدف خاص است که با نیاز یادگیرندگان تناسب دارد. هدف اصلی از آموزش غیررسمی اشاره به مفهوم توانمندسازی است که یادگیری مادام‌العمر-نه آموزش مادام‌العمر- را قادر می‌سازد (Purwanti & Widiastuti, 2015).

بسیاری از محققان تأکید دارند که آموزش‌های طبیعت و محیط‌زیست حتی در مدت‌زمانی کوتاه، فرصتی برای به دست آوردن آگاهی در زمینه فرآیندهای طبیعی را فراهم می‌کند و افراد را نسبت به طبیعت حساس‌تر و آگاه‌تر کرده و به استقلال، خلاقیت و تفکر انتقادی در این زمینه وامی‌دارد (Saykon et al., 2012; Saykon & Ari, 2009; Palmberg & Kuru, 2001). این در حالی است که شکل‌گیری نگرش‌ها، ارزش‌ها، تعهد و مهارت‌های موردنیاز جهت حفظ و پشتیبانی محیط‌زیست در افراد از سنین پایین آغاز می‌شود (Wilson, 1994; Aini & Laily, 2010; Basile, 2000; Samuelsson & Kaga, 2008; Bierhoff, 2001). کودکان یادگیرندگان فعالی هستند (میبودی و همکاران، ۱۳۹۳; Bredencamp & Copple, 1997) که علائق حسی و عاطفی‌شان نسبت به طبیعت زودتر از دید منطقی و انتزاعی‌شان رشد می‌یابد. بنابراین لازم است ابتدا به کودکان اجازه دهیم عشق به طبیعت و زمین